

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Socialtjänsten gjorde vad de kunde

- om arbetet med att minska behovet av socialbidrag i Eksjö kommun

3/4 Socialtjänsten gjorde vad de kunde

- om arbetet med att minska behovet av i socialbidrag i Eksjö kommun

Titel	Socialtjänsten gjorde vad de kunde - om arbetet med att minska behovet av socialbidrag i Eksjö kommun
Författare	Kerstin Claesson
Beställningsadress	Länsstyrelsen i Jönköpings län, Sociala avdelningen, 551 86 Jönköping Telefon 036-39 50 00 (vx)
Webbplats	www.f.lst.se
Kontaktperson	Margareta Johansson, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036-39 51 21, e-post margareta.johansson@f.lst.se
Meddelande	Nr. 2004:23
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—04/23--SE
Referens	Iris Dovrén Råsbrant, Sociala avdelningen, Februari 2004
Upplaga	100 ex.
Tryckt på Länsstyrelsen i Jönköpings län 2004	

Förord

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att bidra till rättvisemålet om en halvering av antalet personer som är i behov av ekonomiskt bistånd, i dagligt tal socialbidrag. Bland de åtgärder som behövs för att uppnå detta mål har Länsstyrelsen valt att uppmärksamma de insatser som socialnämnden ger de personer som har socialbidrag, insatser vars syfte är att bidra till att de kan få en annan försörjning.

Regeringsuppdraget har genomförts i form av tillsyn i Eksjö kommun av vad kommunen gör för att minska behovet av socialbidrag och främja annan försörjning. Utvecklingen av socialbidragen i Eksjö har satts i relation till hur socialbidragen har utvecklats i landet på kort och lång sikt.

Resultatet av tillsynen redovisas i denna rapport.

Iris Dovrén Råsbrant
Socialdirektör

Margareta Johansson
Socialkonsulent

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
Bakgrund	7
Syfte	7
Tillvägagångssätt	8
Från fattigvårdslag till socialtjänstlag	9
Socialbidragsutvecklingen i landet och länet	11
Socialbidragsutvecklingen i Eksjö kommun	13
Flyktingmottagningen	14
Familjer med barn	15
Kvinnor och män	16
Ekonomi- och mottagningssektionen	17
Handläggningen av de enskilda ärendena	17
<i>Planering</i>	17
<i>Krav</i>	17
<i>Stöd</i>	17
Internt samarbete	18
<i>AMC</i>	18
<i>Budgetrådgivningen</i>	18
<i>Övriga</i>	18
Externt samarbete	18
<i>Arbetsförmedlingen</i>	18
<i>Försäkringskassan</i>	18
<i>Sjukvården</i>	18
<i>Andra myndigheter/organisationer</i>	18
Resultat	18
Vad behöver förändras för att halveringsmålet ska uppnås?	19
<i>Egna verksamheten</i>	19

Övrigt	19
Intervjuer med sökande vid ekonomi- och mottagningssektionen	19
<i>Bakgrund</i>	19
<i>Hinder för försörjningen</i>	19
<i>Målsättning</i>	19
<i>Planering</i>	20
<i>Stöd</i>	20
<i>Krav</i>	20
<i>Rehabiliteringsinsatser</i>	20
<i>Bemötande</i>	20
Arbetsmarknadscentrum, AMC	20
Annan försörjning än socialbidrag	21
<i>Målsättning</i>	21
<i>Planering</i>	21
<i>Krav</i>	21
<i>Rehabiliteringsinsatser</i>	21
<i>Stöd</i>	21
Samarbete	22
Resultat	22
Intervjuer med brukare på arbetsmarknadscentrum	22
<i>Hinder för försörjningen</i>	22
<i>Målsättning</i>	22
<i>Planering</i>	22
<i>Stöd</i>	22
<i>Krav</i>	23
<i>Rehabiliteringsinsatser</i>	23
<i>Bemötande</i>	23
<i>Övrigt</i>	24
Länsstyrelsens kommentarer	24

Sammanfattning

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att bidra till rättvisemålet om en halvering av antalet personer som är i behov av socialbidrag. Denna tillsyn är ett led i detta arbete.

Vi har valt att inledningsvis undersöka hur man arbetar i en av länets tretton kommuner, Eksjö. Vi har tittat på hur man arbetar för att personer som har socialbidrag ska få en annan försörjning. Behovet av socialbidrag är avhängigt ett stort antal faktorer som kommunen inte råder över, exempelvis arbetslöshet, och vi har därför velat vidga perspektivet och se arbetet i Eksjö i ett större sammanhang.

Våra frågeställningar har varit:

- Hur har socialbidraget utvecklats under 1900-talet?
- Hur har socialbidraget utvecklats under de senaste fem åren i riket och i länet?
- Hur har socialbidraget utvecklats i Eksjö kommun de senaste fem åren med särskilt fokus på
 - flyktingmottagning
 - barnfamiljer samt
 - män respektive kvinnor
- Vad gör socialtjänsten i Eksjö kommun för brukarna för att främja annan försörjning än socialbidrag?
- Vad har brukarna upplevt att socialtjänsten gjort för dem för att främja annan försörjning än socialbidrag?

I ett längre historiskt perspektiv kan vi se att ca 5 % av befolkningen vanligen är i behov av socialbidrag eller motsvarande individuellt behovsprövade bidrag. Under 1900-talet har det funnits perioder med lågkonjunktur när behovet har varit större. En sådan period inföll under 1990-talets första år, då behovet av socialbidrag fördubblades.

Trenden bröts 1998. Socialbidragen i riket minskade med 25,4 % mellan åren 1998 och 2002. Socialbidragen sjönk också i samtliga kommuner i Jönköpings län under perioden 1998-2002.

I Eksjö minskade socialbidragen i ungefär samma omfattning som i övriga landet under perioden 1998-2002.

Sammanfattningsvis har vi kunnat konstatera att även om det finns flera orsaker till behov av socialbidrag vilka kommunen inte kan påverka finns det dock en hel del som socialtjänsten kan göra och Eksjö visar flera goda exempel på detta. När det gäller flyktingar har man samtidigt som man ökat mottagningen tillskapat resurser för att ge ett mottagande med kvalitet. Sett i ett genderperspektiv satsas traditionellt stora resurser på att rehabilitera män med stora svårigheter att komma ut på arbetsmarknaden. I Eksjö har man börjat se att kvinnor kan ha andra behov och har idéer om att starta gruppverksamhet. En sådan satsning skulle kunna generera positiva effekter även för barnen. Man har i Eksjö tagit fram en handlingsplan som ska leda till att man i ökad utsträckning tillgodoser barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Länsstyrelsen har i intervjuerna med brukarna uppfattat att det också hos dem finns ett stöd för att socialtjänsten tidigt i kontakten är aktiv och pådrivande i att arbeta för en annan försörjning.

Bakgrund

Länsstyrelsen har tillsyn över socialtjänsten i länet och ska tillse att socialnämnderna fullgör sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. I regleringsbrevet har Länsstyrelsen fått i uppdrag att bidra till regeringens rättvisemål om halvering av antalet personer som är i behov av ekonomiskt bistånd, i dagligt tal socialbidrag. Bland de åtgärder som behövs för att uppnå detta mål har Länsstyrelsen valt att uppmärksamma de insatser som socialnämnden ger personer som har socialbidrag, insatser vars syfte är att bidra till att den enskilde kan få en annan försörjning.

Länsstyrelsen har valt att olika år särskilt uppmärksamma socialnämnden i en särskild kommun. Under 2003 hade turen kommit till Eksjö och detta var orsaken till att vi valde att granska vad Eksjö kommun gör för att främja annan försörjning än socialbidrag.

Syfte

Syftet med tillsynen har varit att undersöka vad Eksjö kommun gör för att minska behovet av socialbidrag och främja annan försörjning. För att kunna bedöma de insatser man gjort i Eksjö har vi haft ambitionen att sätta utvecklingen i Eksjö i relation till hur socialbidragen har utvecklats i landet på kort och lång sikt.

En stor grupp som är hänvisade till socialbidrag för sin försörjning är de flyktingar som tas emot i en kommun. Erfarenhetsmässigt är det därför av intresse att se hur flyktingmottagningen fungerar när man vill se hur en kommun arbetar med att minska behovet av socialbidrag.

Socialtjänsten ska i all verksamhet som rör barn beakta barnets bästa. Vi har därför velat lyfta fram barnfamiljernas situation och hur kommunens insatser påverkar barnen.

Vi har även velat se om behov och insatser skiljer sig för män och kvinnor.

Slutligen har vi velat fånga upp hur de som själva har haft socialbidrag kan ha uppfattat de insatser som socialtjänsten har gjort för dem.

Vi har arbetat med följande frågeställningar:

- Hur har socialbidraget utvecklats under 1900-talet?
- Hur har socialbidraget utvecklats under de senaste fem åren i riket och i länet?
- Hur har socialbidraget utvecklats i Eksjö kommun de senaste fem åren med särskilt fokus på
 - flyktingmottagning
 - barnfamiljer samt
 - män respektive kvinnor
- Vad gör socialtjänsten i Eksjö kommun för brukarna för att främja annan försörjning än socialbidrag?
- Vad har brukarna upplevt att socialtjänsten gjort för dem för att främja annan försörjning än socialbidrag?

Tillvägagångssätt

Länsstyrelsen har tagit del av litteratur inom det aktuella området. När det gäller socialbidraget ur ett historiskt perspektiv har vi utgått ifrån Tapio Salonens ”På välfärdens marginaler” och Åke Elmérs ”Svensk socialpolitik”. Aktuella uppgifter har hämtats från regering och riksdag samt statens offentliga utredningar. (Se vidare i litteraturlistan)

Statistikuppgifterna om socialbidragens utveckling 1998-2002 i riket och länet är hämtade från Socialstyrelsens statistiska publikationer.

Vi räknade med att arbetsledarna i ekonomi- och mottagningssektionen och på arbetsmarknadscentrum (AMC) var centrala personer som var viktiga att intervjua. Även om tre olika sektioner på socialförvaltningen handlägger ekonomiskt bistånd har flertalet av de sökande sin kontakt i ekonomi- och mottagningsgruppen. Till AMC remitterar handläggarna personer som är i behov av arbetsrehabilitering när de rehabiliteringsåtgärder som arbetsförmedlingen förfogar över inte räcker till eller inte är tillämpliga.

För att få brukarnas perspektiv på verksamheten ville vi också intervjua ett antal personer som fick socialbidrag varav några skulle ha insatser från AMC.

Brev skickades till socialnämnden om att tillsynen skulle göras. Därefter tog vi kontakt med arbetsledarna per telefon och bad dem om ett underlag utifrån vilket vi kunde göra ett urval av intervjupersoner. Förutom de personer som hade kontakt med AMC ville vi ha kontakt med personer som blivit aktuella för socialbidrag på socialförvaltningen för första gången i mars 2003. Dessa skulle fortfarande vara aktuella på socialkontoret. Vi ville försäkra oss om att personerna skulle ha hunnit bilda sig en uppfattning om verksamheten.

Länsstyrelsen gjorde sedan ett urval utifrån att både män och kvinnor skulle vara representerade. Chefen på AMC och handläggarna i ekonomi- och mottagningssektionen ombads vidtala de personer vi valt ut.

Förutom sektionscheferna blev det till slut två personer som enbart hade kontakt med socialtjänstens ekonomi- och mottagningssektion samt fem personer som arbetstränade eller hade offentligt skyddad anställning (OSA) genom AMC.

Intervjuerna med sektionscheferna ägde rum på respektive arbetsplats. De gjordes utifrån en intervjuguide med frågeområden som förutom den egna verksamheten också berörde samarbetet med andra.

På både AMC och ekonomi- och mottagningssektionen ägde intervjuerna med brukarna rum i ett samtalsrum och varade 35-60 minuter. Intervjuerna genomfördes med hjälp av ett i förväg utarbetat formulär. Frågorna berörde den intervjuades bakgrund, hinder för försörjningen, målsättning, planering, stöd, krav, rehabiliteringsinsatser och bemötande.

Från fattigvårdslag till socialtjänstlag

Sociallagstiftningen har genomgått stora förändringar under 1900-talet, från fattigvårdslag i början av seklet till den socialtjänstlag vi har idag.

År 1918 kom den första fattigvårdslagen. Dessförinnan sköttes fattigvården av kyrkan och kommunerna och betecknades då som välgörenhet. Fattigvården var hjälp och vård för direkt nödställda människor. Den hade som syfte att vara så snävt utformad som möjligt, dels för att bli billig, dels för att understryka kravet på att alla medborgare borde söka arbete. När fattigvårdslagen kom 1918 blev fattigvården obligatorisk och stödinsatserna hade utvecklats från "nödtorftigt underhåll" till "erforderligt underhåll". Rätten till hjälp från fattigvården var inskränkt till barn, åldringar och sjuka. Fattigvården kunde även hjälpa till i andra fall när den ansåg det behövligt.

När socialhjälpslagen tillkom 1957 utgjordes stödinsatserna av hjälp till "livsuppehälle och vård". 1982 trädde socialtjänstlagen i kraft. Den har senare blivit omarbetad ett antal gånger. Stödinsatsen var "bistånd till försörjning och livsföring i övrigt för att uppnå en skälig levnadsnivå". Förutsättningarna för rätten till bistånd var att "behovet inte kunde tillgodoses på annat sätt". Rätten gällde oberoende av orsak eller ålder, alltså även om behovet kunde anses vara självförvällat.

Under 1900-talet skedde en långsiktig förändring av fattighjälpens målgrupper. Socialförsäkringarna övertog försörjningen av vissa grupper som tidigare varit tvungna att vända sig till fattigvården. Pensionsreformen som genomfördes 1948 medförde att flertalet äldre personer inte längre hade behov av fattigvårdens insatser. Tidigare hade de hjälpbehövande dominerats av åldringar och faderlösa barn, alltså personer i icke arbetsför ålder. Hjälpbehovet har numera förskjutits till yngre personer i arbetsför ålder. Nya grupper har tillkommit som hållit den totala bidragsandelen på ganska konstant nivå under 1900-talet. Det som under en del av 1900-talet kallades fattigstöd har inte minskat i takt med genomgripande sociala reformer utan förskjutits mot andra målgrupper.

Under 1900-talet utvecklades också selektiva hjälpformer som självständiga verksamheter utanför fattigvården, exempelvis inom barnavård och nykterhetsvård.

Ett långsiktigt historiskt perspektiv på fattighjälpens årliga omfattning visar att hjälpen har omfattat ca 5 % av befolkningen. Detta med undantag av depressionsåren under 30-talets första hälft och krigsåren på 40-talet. Under 1940-talet var andelen bidragstagare högt för att därefter sjunka under 50- och 60-talen. 1970 steg andelen bidragsmottagare för att återigen sjunka 1980. Under 1990-talets sju första år steg socialbidragskostnaderna kraftigt för att sjunka 1998.

1990-talet präglades av en djup lågkonjunktur och hög arbetslöshet. Det gjordes omfattande besparingar i de offentliga utgifterna och striktare regler infördes i socialförsäkringssystemet med lägre ersättningsnivåer som följd. Sverige fick också en stor flyktinginvandring. 1998 vände trenden och decenniet avslutades med konjunkturuppgång sänkt arbetslöshet och sänkta socialbidragskostnader. Efter 1998 har socialbidragskostnaderna fortsatt att sjunka.

De personer som under 1990-talet hade störst behov av socialbidrag var personer som inte kommit in på arbetsmarknaden och inte omfattades av arbetsmarknadens försäkringar. De största grupperna som hade behov av socialbidrag var speciellt unga människor och invandrare som hade svårt att etablera sig i samhället. När konjunkturen vände var det främst unga människor med goda förutsättningar som fick arbete. Nya invandrare hade ett fortsatt behov av socialbidrag.

Socialtjänstlagen kompletterades 1998 med en rad nya bestämmelser som fick betydelse för socialbidraget. Försörjningsstödet och riksnormen infördes. Avsikten med att precisera delar av försörjningsstödet till en riksnorm var att tillförsäkra alla biståndstagare ett tillräckligt bidrag till sitt dagliga uppehälle samt minska antalet besvärssärenden. Kommunerna skärpte villkoren för socialbidrag till ej akut tandvård, semesterresor och psykoterapi.

Den enskildes ansvar för att så långt som möjligt försörja sig själv förtydligades. Dåvarande 6 § i socialtjänstlagen fick följande lydelse: ”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.” Lagen omformulerades för att förtydliga den enskildes ansvar för att göra vad han/hon kan för att försörja sig själv. Socialtjänsten fick också möjlighet att ställa krav på ungdomar under 25 år som har socialbidrag, att delta i kompetenshöjande åtgärder. Praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten skall främst bli aktuell när det gäller yngre personer som ännu inte lyckats få fäste på arbetsmarknaden eller kommit igång med en utbildning som kan leda till ett framtida arbete. Uppgiften för socialnämnden är att stärka den enskildes möjligheter att komma igång med arbete eller utbildning.

En annan viktig förändring 1998 var borttagandet av möjligheten att överklaga vissa typer av ekonomiskt bistånd med förvaltningsbesvär, bland annat socialbidrag utöver det grundläggande försörjningsstödet. Annat bistånd, dvs. bistånd utöver försörjningsstödet, kunde överklagas endast med laglighetsprövning (kommunalbesvär). Bestämmelserna om överklagande har genom (Socialtjänstlagen 2001:453) återgått till vad som gällde före 1998. Den enskilde har nu rätt att överklaga i princip alla biståndsbeslut genom förvaltningsbesvär.

Den senaste reformen på området är införandet av äldreförsörjningsstödet 2003. Detta stöd administreras av de allmänna försäkringskassorna och utbetalas till äldre personer som har liten eller ingen pension. Tidigare hade äldre personer som inte hade rätt till svensk pension ofta behov av socialbidrag. De får numera sin försörjning genom det nya stödet.

Sammanfattningsvis kan man säga att behovet av fattigvård, socialhjälp eller ekonomiskt bistånd varierat med hänsyn till konjunkturen samt de generella bidragens nivå och omfattning. Utvecklingen har gått emot att det är personer i arbetsför ålder som har behov av socialbidrag. Om man vill påverka den enskildes behov av bidrag blir det därför naturligt att intresset riktas mot arbetsmarknaden och möjligheterna för personen ifråga att få arbete.

Socialbidragsutvecklingen i landet och länet

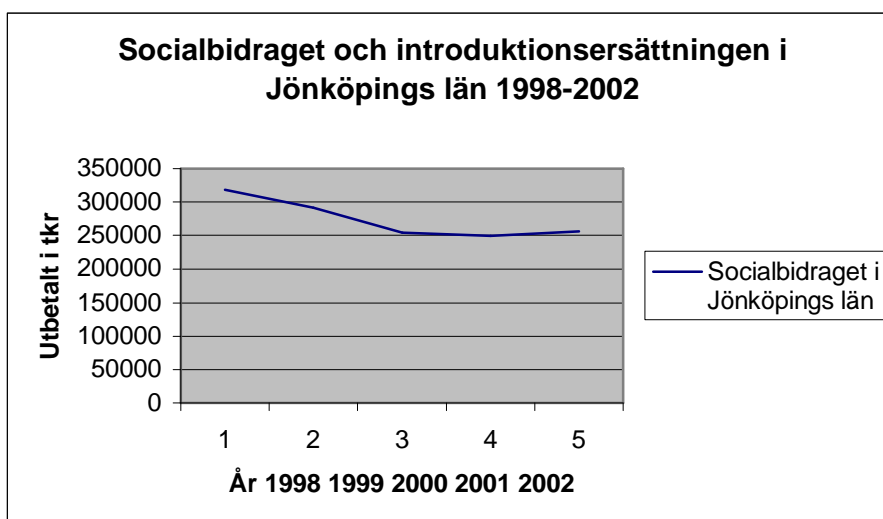
Under 1990-talets första del fördubblades socialbidraget för att börja sjunka under 1998. En viktig orsak till sänkningen var att arbetsmarknaden blivit bättre. En annan orsak kan ha varit att kommunerna genom förändringarna i socialtjänstlagen 1998 hade fått större frihet att utforma biståndet. Socialbidragskostnaderna i riket minskade med 2,9 miljarder kr 2002 jämfört med 1998 vilket innebär en minskning med 25,4 %.

Socialbidragskostnader totalt i riket inklusive introduktionsersättning för flyktingar under tiden 1998-2002

År	Utbetalt i miljarder kronor	Minskning i jämförelse med året innan i %
1998	11,4	-8
1999	10,5	-9
2000	9,5	-10
2001	8,7	-11
2002	8,5	-4

Alla kommuner i Jönköpings län sänkte sina socialbidragskostnader under tiden 1998-2002. Minskningen var störst i Tranås, Mullsjö, Värnamo, Gnosjö och Vetlanda. Lägst var minskningen i Vaggeryds kommun. Tabellen nedan visar utvecklingen i länet totalt sett. När det gäller i kommunen mottagna flyktingar kan kommunen välja att istället för socialbidrag betala ut en skattefri introduktionsersättning. Eftersom en del kommuner har valt att göra detta finns också detta bidrag med.

Utbetalt socialbidrag och introduktionsersättning i Jönköpings län 1998-2002 i tusental kronor

Vi har inte några uppgifter om orsakerna bakom socialbidragsbehovet i länets kommuner. Men det finns undersökningar från andra delar av landet som torde äga en viss allmängiltighet. Svenska kommunförbundet gjorde en undersökning angående orsakerna till att man blir i behov av socialbidrag (Svenska Kommunförbundet "Orsakerna bakom ekonomiskt bistånd" PM 1999-01-28). Den avsåg första halvåret 1998 och omfattar drygt 12 000 hushåll fördelade på tio kommuner. Enligt denna var arbetslöshet den vanligaste orsaken, följt av komplettering av sociala förmåner. Arbetslöshet låg bakom ungefär hälften av ansökningarna.

Om man är intresserad av att se hur snabb genomströmningen är bland personer som har socialbidrag kan utbetalt belopp per hushåll vara ett mått på detta. Om hushållen har socialbidrag under längre tid då blir förstås det totala beloppet per hushåll större. Men beloppet per hushåll kan också påverkas av andra faktorer. Stiger exempelvis ersättningsnivåerna i de generella systemen så sjunker det utbetalda beloppet till de hushåll som behöver socialbidrag till komplettering.

Värnamo kommun är den kommun i länet som 2002 hade högst bidragsbelopp utbetalt per hushåll följt av Jönköpings kommun. I dessa kommuner har beloppet per hushåll ökat under perioden.

Gnosjö, Mullsjö, Tranås, Vetlanda och Aneby är de kommuner som minskat utbetalt socialbidrag per hushåll 2002 jämfört med 1998.

I samtliga kommuner i länet har antalet bidragshushåll minskat under perioden 1998-2002. Däremot är det endast i en handfull av kommunerna som utbetalt belopp per hushåll också har minskat.

Utbetalt bidragsbelopp per hushåll kr, inklusive introduktionsersättning

Kommun	1998	1999	2000	2001	2002
Aneby	28 495	28 031	29 406	28 487	28 182
Eksjö	23 616	23 442	21 906	24 957	25 221
Gislaved	26 545	29 771	27 620	28 260	29 069
Gnosjö	25 008	26 997	23 885	23 755	23 060
Habo	20 578	19 596	22 059	26 432	24 300
Jönköping	32 675	33 862	35 181	35 884	39 168
Mullsjö	27 492	24 505	22 973	23 154	26 382
Nässjö	28 233	28 713	26 495	28 478	29 927
Sävsjö	22 926	21 831	18 692	22 022	28 135
Tranås	25 478	22 728	20 732	21 138	24 277
Vaggeryd	20 865	19 481	18 268	19 433	22 057
Vetlanda	33 924	32 448	34 510	30 189	28 942
Värnamo	29 803	32 633	33 912	37 712	39 458

Socialbidragsutvecklingen i Eksjö kommun

Liksom i övriga landet sjönk socialbidragen i Eksjö under perioden 1998-2002. År 1998 uppbar 567 hushåll i Eksjö kommun socialbidrag för att under 2002 ha sjunkit till 433. Under perioden 1998-2002 har antalet bidragshushåll, exklusive flyktingar, i Eksjö kommun minskat med 23,6 %. Den största förändringen i antalet bidragshushåll skedde 1998-1999. Om man ser hur utvecklingen har varit för olika typer av hushåll kan man konstatera att behovet av socialbidrag har minskat i alla typer av hushåll utom bland ensamstående män utan barn.

Antal bidragshushåll i Eksjö kommun fördelat på hushållstyper

År	Totalt antal bidragshushåll exkl. flyktingar	Ensamstående män med barn	Ensamstående kvinnor med barn	Ensamstående män utan barn	Ensamstående kvinnor utan barn	Sammanboende par med barn	Par utan barn
1998	567	9	80	166	166	94	52
1999	512	7	70	184	159	59	32
2000	437	6	55	166	133	47	30
2001	426	4	57	170	116	50	28
2002	433	4	64	172	118	46	28

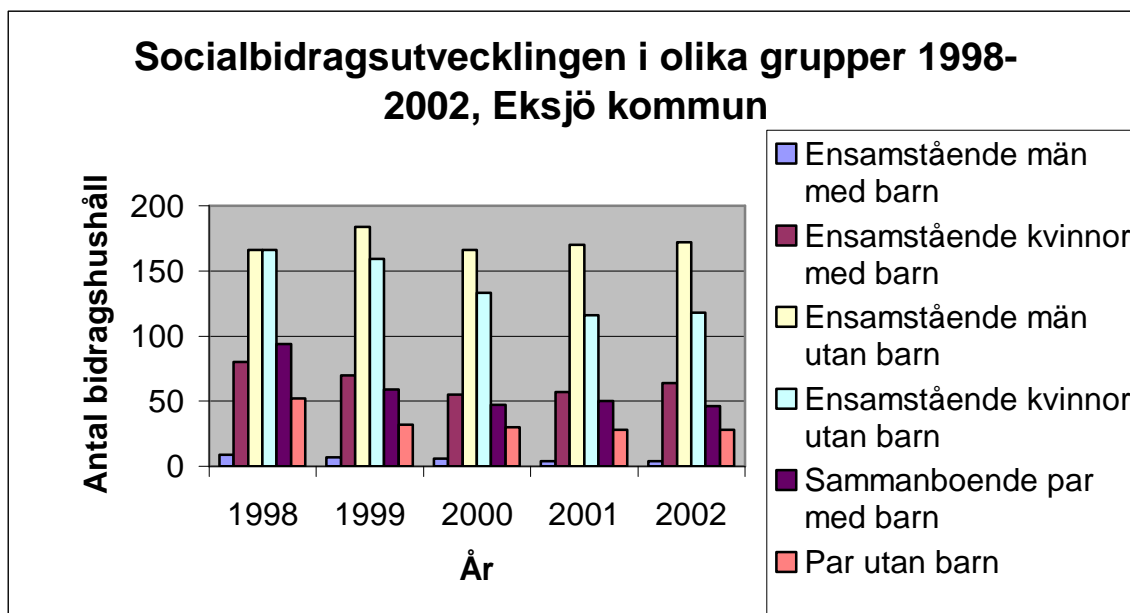
Den dominerande gruppen bland biståndstagarna under perioden är ensamstående män utan barn. År 1998 låg grupperna ensamstående män utan barn och ensamstående kvinnor utan barn på samma nivå. Båda grupperna utgjordes vardera av 166 bidragshushåll 1998. Gruppen ensamstående män utan barn har ökat under perioden och omfattade 2002 39,7 % av det totala antalet biståndstagare. År 2002 fanns det 172 hushåll som utgjordes av ensamstående män utan barn.

De ensamstående kvinnorna utan barn utgör 2002 ungefär en fjärdedel eller 27 % av det totala antalet hushåll. Den största förändringen sedan 1998 har skett för denna grupp, en minskning med 48 hushåll till 118 vilket motsvarar en sänkning med 29 %.

Antalet barnfamiljer som uppbar ekonomiskt bistånd har sjunkit från 183 till 114 mellan 1998-2002, en sänkning med 69 familjer vilket motsvarar 38 %. Gruppen ensamstående kvinnor med barn har minskat med 20 % under motsvarande tidsperiod, en minskning från 80 till 64 hushåll. Antalet hushåll, bestående av sammanboende par med barn, som uppbar socialbidrag har halverats från 94 till 46 under perioden 1998-2002.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att utbetalningarna av socialbidrag minskade under perioden 1999-2002 för alla typer av hushåll, utom gruppen ensamstående män utan barn.

Socialbidrag handläggs i Eksjö inom tre olika sektioner. De flesta personerna kommer till ekonomi- och mottagningssektionen. Flyktingsektionen tar emot kommunplacerade flyktingar och vuxensektionen tar emot personer med missbruksproblem.

Flyktingmottagningen

Antal emottagna flyktinghushåll har ökat i Eksjö kommun under perioden från 11 hushåll 1998 till 53 hushåll 2002.

Kommunen får ersättning från staten för att täcka kostnaderna för flyktingarnas introduktion och socialbidrag eller introduktionsersättning under de första åren. Om de flesta flyktingar på kort tid kan få arbete får kommunen väl sina kostnader täckta. Om man misslyckas med att ge flyktingarna en god introduktion på arbetsmarknaden kan kommunens kostnader för socialbidrag i stället komma att stiga.

I januari 2003 tillskapades integrationssektionen. Sektionens uppgifter är att hjälpa de flyktingar som fått uppehållstillstånd att ordna bostad och att integreras i samhället. Sektionen handlägger även ansökningar om introduktionsersättning och ekonomiskt bistånd.

Socialbidragsutvecklingen i Eksjö kommun 1998-2002 totalt antal bidragshushåll, utrikes födda hushåll och flyktinghushåll

År	Totalt antal bidragshushåll	Utrikes födda hushåll	Flyktinghushåll
1998	567	137	11
1999	512	102	7
2000	437	85	18
2001	426	69	42
2002	433	77	53

Andel flyktinghushåll av det totala antalet bidragshushåll i %

År	Procent
1998	2,0
1999	1,4
2000	4,1
2001	9,9
2002	12,2

Medan det totala antalet hushåll som hade socialbidrag minskade ökade antalet flyktinghushåll genom en ökad mottagning av flyktingar.

Familjer med barn

Antal barnfamiljer som uppbar ekonomiskt bistånd under 1998-2002

År	Antal barnfamiljer	Antal hushåll ensamstående med barn
1998	183	89
1999	136	77
2000	108	61
2001	111	62
2002	114	68

Barnfamiljernas antal bland socialbidragstagarna minskade mellan 1998 och 1999, från 183 till 136 hushåll vilket motsvarar en minskning med 25,6 %. Därefter har antalet barnfamiljer varit relativt konstant.

Antalet bidragshushåll bestående av en ensamstående förälder med barn har sjunkit från 89 till 68 hushåll under motsvarande period, en minskning med 23,3 %.

Utifrån ett barnperspektiv är det viktigt att man inom socialtjänsten tydligt fokuserar barnen i de familjer som uppbar socialbidrag under långa perioder. Barn och ungdomar hamnar ofta i utsatta situationer då föräldrarna drabbas av arbetslöshet, dålig ekonomi och behov av socialbidrag. Att utveckla ett barnperspektiv i arbetet med ekonomiskt bistånd är därför angeläget.

Eksjö har ett väl etablerat samarbete med övriga kommuner på småländska höglandet. Inom ramen för det samarbetet har man tagit fram en handlingsplan "Att se barnet vid handläggning av ekonomiskt bistånd". I planen finns ett avsnitt "särskilt stöd till förälder för att uppnå självförsörjning". Som bilagor till handlingsplanen finns mallar för arbetsplaner och andra hjälpmedel i handläggningen.

Kvinnor och män

Fördelningen mellan kvinnor och män som uppstår socialbidrag

Hushållstyp	Ekonomigrupp	Vuxengrupp	Totalt
Kvinna med barn	70	2	72
Kvinna utan barn	113	9	122
Man med barn	7	0	7
Man utan barn	149	43	192
Sammanboende med barn	36	2	38
Sammanboende utan barn	25	8	33
Okänd	1	1	1
Barn	2	0	2

Uppgifterna i tabellen avser perioden 2002-09-01--2003-08-31. Det är ungefär lika många ensamstående kvinnor (194) som ensamstående män (199), som har socialbidrag. Medan 37 % av de ensamstående kvinnorna har barn i hushållet är det endast 4 % av de ensamstående männen, som lever med barn.

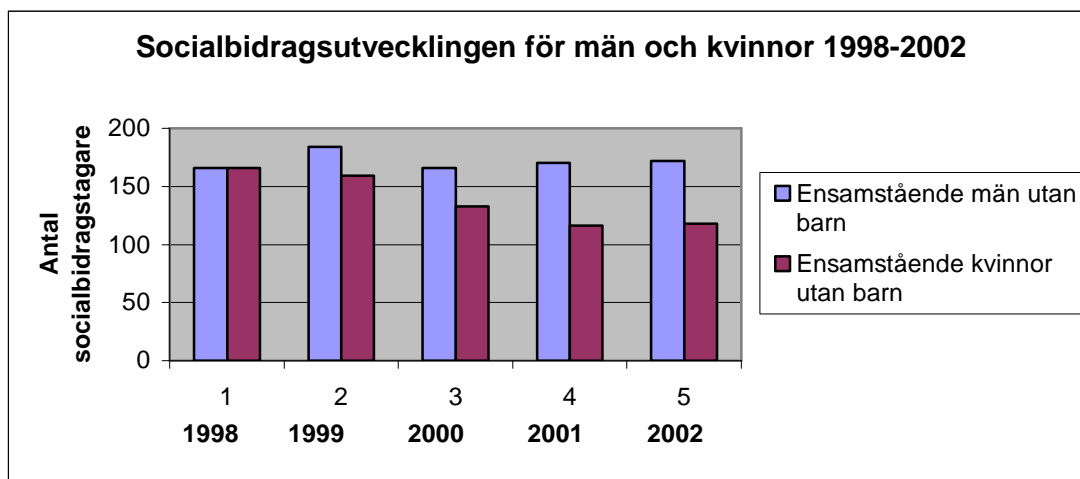
De flesta som kommer till AMC har kontakt med vuxensektionen. Man remitterar missbrukare som ett led i rehabiliteringen. Totalt är det 5-10 kvinnor av totalt 30 klienter på AMC. Kvinnor kommer ofta dit via arbetsförmedlingen och om de har missbruksproblem placeras de vanligen utanför AMC:s lokaler eftersom de ofta har svåra erfarenheter av män. De placeras i mer kvinnliga miljöer för att bli stärkta i sin kvinnlighet.

Det är betydligt vanligare att män helt saknar sysselsättning. Kvinnorna som har socialbidrag har det ofta som komplettering till låga inkomster. De har ofta deltidsarbete eller låga ersättningar från generella bidrag.

Eftersom många av kvinnorna har barn kan det ibland också vara svårt för dem att få barnomsorg för att delta i verksamhet vid AMC.

Det finns många traditionellt kvinnliga arbetsplatser i Eksjö. Det är därför ofta lättare för kvinnor att få arbete än för män. Eftersom man remitterar till AMC först när det visat sig att man inte kan få tillräcklig hjälp exempelvis genom arbetsförmedlingen blir det sällan aktuellt för kvinnor.

Många kvinnor har deltidsarbete inom vården. Låga löner och därmed också låga ersättningar vid arbetslöshet, sjukskrivning och föräldraledighet gör att deras behov av socialbidrag är svårt att påverka för kommunen.

Ekonomi- och mottagningssektionen

Ekonomiskt bistånd handläggs vid ekonomi- och mottagningssektionen, integrationssektionen och vuxensektionen. Chefen för ekonomi- och mottagningssektionen har internt en samordnande funktion och är den som främst följer utvecklingen på verksamhetsområdet. Vi valde att intervjua honom och att fokusera på handläggningen i den arbetsgrupp som han leder, eftersom det största antalet sökanden får sitt ärende handlagt i ekonomi- och mottagningsgruppen.

Handläggningen av de enskilda ärendena

Planering

Det finns handlingsplaner i alla ärenden där det är aktuellt med praktik eller andra åtgärder. Man håller på att utarbeta nya mallar inom ramen för samarbetet mellan kommunerna på höglandet. Planeringen sker i samtal med klienten, som också skriver under planen.

Anhöriga till flyktingar som kommer till kommunen tas emot i ekonomigruppen. Tillsammans med dem gör man introduktionsplaner som även är inriktade på hur personen ska få annan försörjning än socialbidrag.

Krav

Om man är arbetslös gäller det att ha kontakt med arbetsförmedlingen och att vara aktivt arbetssökande. Man har inte några mera precisa regler än så. Praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen ges genom anvisning till AMC.

Stöd

Handläggarna har fått utbildning i lösningsfokuserat arbetssätt. Man försöker ha en så tät kontakt som möjlig med dem som behöver mycket stöd. Förutom att ge stöd genom samtal kan man exempelvis följa med till arbetsförmedlingen eller sjukvården och bistå på andra sätt i olika myndighetskontakter.

Ekonomisektionen har nyligen tillförts en resursperson på 75 %. I första hand ska hon arbeta med barnfamiljer och ungdomar som behöver mycket stöd. I dag arbetar hon exempelvis med att ge ADL-träning till en ung man.

Internt samarbete

AMC

Till AMC remitterar man när man ser att personen inte kan få arbete eller insatser via arbetsförmedlingen. Det händer också att sökanden säger ifrån att de måste få något att göra och vill komma till AMC.

Handläggarna har tät kontakt med arbetsledarna på AMC i de enskilda ärendena. Cheferna ingår i samma ledningsgrupp och träffas regelbundet.

Budgetrådgivningen

Till budgetrådgivaren remitteras de som behöver hushållsekonomisk rådgivning eller hjälp med skuldsanering.

Övriga

När det gäller praktikplatser inom socialtjänsten går detta samarbete genom AMC. Kring andra åtgärder för enskilda sökanden samarbetar man mera direkt med verksamheten för psykiskt funktionshindrade och LSS-verksamheten.

Externt samarbete

Arbetsförmedlingen

Man har numera mycket sällan kontakter med arbetsförmedlingen på verksamhetsnivå. Där emot har man täta kontakter kring enskilda personer. Det är vanligt med trepartssamtal, där handläggare från arbetsförmedlingen och socialkontoret träffas tillsammans med klienten.

Det stora problemet 2003 har varit att arbetsförmedlingen inte har haft några ekonomiska resurser för olika insatser förrän i november.

Försäkringskassan

Med försäkringskassan samarbetar man numera huvudsakligen på handläggarnivå kring enskilda personer.

Försäkringskassan har långa handläggningstider. Det gör att personer kan vara i behov av socialbidrag i ett par år i avvaktan på att försäkringskassan ska komma till beslut om en förmån.

Sjukvården

Handläggarna har kontakter med sjukvården, inklusive psykiatrin kring enskilda individer.

Andra myndigheter/organisationer

Man har kontakter med KOMVUX och framför allt SFI när det gäller anhöriga till flyktingar.

Resultat

Man ser ett gott resultat av det egna arbetet när man har möjlighet att ha en tät kontakt och etablera en nära relation med en enskild sökande.

Ekonomisektionen remitterar till AMC när inte personen kan få behövligt stöd genom arbetsförmedlingen. Erfarenheterna av detta är också goda.

Vad behöver förändras för att halveringsmålet ska uppnås?

Egna verksamheten

Om man hade mera resurser skulle personalen kunna ha en tätare kontakt med de sökande. Mycket tid går åt till dokumentation och administration av utbetalningar. Man skulle behöva arbeta närmare brukarna samt mera med planering, uppföljning och samverkan med arbetsförmedlingen.

Det finns många ensamstående kvinnor med barn, som har en besvärlig ekonomisk situation. De bor spridda i kommunen och det skulle vara bra om man kunde ge dem stöd i grupp.

Övrigt

Man skulle behöva höja ersättningsnivåerna i de generella bidragen. Många behöver försörjningsstöd för att dessa är låga. Ingen kan exempelvis klara sig på ersättning från alfa-kassan som är på 4800 kronor per månad. Det drabbar särskilt kvinnor eftersom de oftare har låga löner och deltidsarbete.

Generellt räknar man med att behovet av socialbidrag ska minska under 2004. Anledningen till detta är att man utgår från att länsarbetsnämnden ska bli mera aktiv än man har varit under 2003. Man har under 2003 exempelvis inte givit långtidsarbetslösa ungdomar praktik.

Intervjuer med sökande vid ekonomi- och mottagningssektionen

Länsstyrelsen har gjort intervjuer med två kvinnor, båda i 45-årsåldern, som vid intervjutillfällena uppbar socialbidrag genom socialtjänsten.

Bakgrund

Den ena av de intervjuade kvinnorna har varit i behov av socialbidrag till sin försörjning under de senaste 10 åren med vissa avbrott för Arbetslivsutveckling, ALU, sommarjobb samt några ströjobb. Kvinnan är ensamstående med ett hemmavarande barn. Den andra intervjupersonen har varit i behov av socialbidrag sedan mars 2003 och är ensamstående. Innan dess hade hon arbete inom städ- och restaurangbranschen.

Hinder för försörjningen

Båda kvinnorna ser arbetsmarknaden som det största hindret för att de ska kunna försörja sig på annat sätt än med socialbidrag. En av kvinnorna uttrycker att hon behöver skaffa sig mer utbildning för att möta arbetsmarknadens krav. Hon skall själv diskutera detta med sin handläggare på arbetsförmedlingen.

Målsättning

Ingen av de intervjuade kvinnorna har uppfattat att socialtjänsten har någon uttalad målsättning för hur deras problem skall lösas. En av dem säger: "Min socialsekreterare litar på att jag tar mig fram på egen hand." Kvinnan menar att hon har en egen målsättning om att få ett arbete och kunna försörja sig och att det främst är arbetsförmedlingen som kan hjälpa henne att bryta behovet av socialbidrag. Den andra kvinnan uppger att också hon har en egen målsättning om att börja på en utbildning. Hon säger: "Jag vet inte om det är samma målsättning som min socialsekreterare har."

Planering

Den ena kvinnan menar att den planering som socialtjänsten har för henne är att hon aktivt skall söka arbete. Någon annan planering har hon inte märkt. Hon säger också att socialsekreteraren varit till mycket god hjälp för henne då det gäller att söka arbete och tipsa om olika saker som har med detta att göra. Den andra kvinnan säger: ”Jag har inte uppfattat att socialtjänsten har någon planering för hur jag ska bryta mitt behov av socialbidrag. Det är möjligt att de har planer för mig som de inte berättar för mig.”

Stöd

Båda kvinnorna träffar sina socialsekreterare en gång per månad. De tycker att detta är lagom ofta. De upplever det positivt att det är öppet för dem att ta kontakt med socialsekreteraren när de själva behöver och vill. En av de intervjuade säger dock: ”Ibland hade jag behövt någon att tala med men jag är för blyg för att säga det.”

Krav

Båda kvinnorna tycker att kraven som ställs på dem är rimliga. De har uppfattat att kravet på dem är att de är aktivt arbetssökande och speciellt att de söker arbete genom arbetsförmedlingen. Den ena kvinnan som uppburit socialbidrag i ca 10 år uppger att hon får bra hjälp från arbetsförmedlingen men att det aldrig förekommit något trepartssamtal mellan henne, arbetsförmedlingen och socialtjänsten.

Rehabiliteringsinsatser

Den ena kvinnan uppger att hon inte haft några praktikplatser, arbeten eller annan sysselsättning sedan hon blev i behov av socialbidrag i mars 2003. Hon vill inte ha något annat än ett vanligt lönearbete så att hon kan försörja sig själv. Hon säger: ”Jag tycker inte att socialtjänsten skulle kunnat agera annorlunda i mitt fall. Jag har fått det stöd jag behöver.” Den andra kvinnan säger: ”Jag tror att socialtjänsten skulle ha kunnat agera annorlunda för att bryta mitt behov av socialbidrag men jag vet inte hur.”

Bemötande

Båda kvinnorna tycker att de har blivit mycket väl bemötta av socialtjänstens personal. Åsikter som ”Jag tycker att jag blivit väl bemött. De är jättetrevliga här.” och ”Min socialsekreterare är lyhörd för mina behov. Hon är en juste människa.”, framkommer.

Arbetsmarknadscentrum, AMC

Övriga sektioner inom individ- och familjeomsorgen remitterar till AMC för arbetsrehabilitering när de rehabiliteringsåtgärder som arbetsförmedlingen förfogar över inte räcker till eller inte är tillämpliga. I vissa fall sker det med hänvisning till bestämmelserna i 4 kap. 4 § socialtjänstlagen enligt vilken socialnämnden i vissa fall får begära att den som uppbär försörjningsstöd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande åtgärd. Även arbetsförmedling och försäkringskassa remitterar till AMC.

Vi valde att intervjua chefen för AMC för att få uppfattning om AMC:s verksamhet.

Annan försörjning än socialbidrag

AMC arbetar inte primärt med att klienterna ska få annan försörjning än socialbidrag. Klienterna efterfrågar lön men de är inte i stånd att börja arbeta. AMC utreder vad som kan vara lämpligt för dem att arbeta med. Klienterna behöver lära sig att komma i tid, vara social med sina arbetskamrater, lyssna på vad arbetsledaren säger, använda arbetskläder, hantera raster och vara med på sociala aktiviteter. Syftet med detta är att klienterna ska lära sig att behålla ett jobb.

Målsättning

Man upplever inte att målsättningen med varje klient är så bra som den borde. Den är lite strukturlös. Detta har man behov av att utveckla för var och en.

Planering

Man har ingen strukturerad planering. När AMC ser ett behov hos klienten tar avdelningschefen och arbetsledaren initiativ till samtal med klienten. Klienten tillfrågas om sin vilja.

AMC bedömer när det är dags för nästa alternativ. Ibland är anställda på AMC ute på annan arbetsplats. Det stödet som en del behöver finns inte.

Riktlinjer håller på att byggas upp för samarbete med handläggaren. De skall innehålla hur handlingsplanen skall se ut innan klienten kommer till AMC. Hur ska rapporteringen ske mellan AMC och handläggare? Man diskuterar också om datauppgifter på AMC skall kunna läsas av handläggaren.

Krav

Drogfrihet är ett krav annars får man inte vara i huset. Man har en överenskommelse om hur dagen ska se ut, hur mycket var och en skall arbeta. Det som gäller är olika för olika personer. Har man småbarn t.ex. är det rimligt att man arbetar mindre.

Rehabiliteringsinsatser

Man försöker att forma en arbetsplats. Man försöker att vårda språket hos klienterna. Man uppmuntrar dem till att klä sig helt och rent. Man uppmuntrar till att de ska sköta sin personliga hygien. Man lär dem att hålla tider. Man har ett krav på prestation. Även om alla inte kommer upp till en arbetstid på 50 %. Man försöker utreda var den enskildes nivå ligger. Klienterna arbetar mellan 2-8 timmar om dagen.

Stöd

Klienterna får stöd av sin handläggare på socialtjänsten. AMC har en behandlingsassistent som ger stöd till sex unga män. Hon hjälper dem bl.a. med väckning och med att sköta sina lägenheter.

AMC erbjuder också hälsosamtal via Företagshälsovården. Man hjälper till med alla papper såsom deklARATION och underhåll. Facket och handläggare på bank besöker AMC och ger information.

Samarbete

Samarbetet med handläggaren sköts via telefon och E-post. Arbetsledarna i de olika verksamheterna har inte tid att gå på möten.

På AMC menar man att det kan vara svårt för handläggaren att föra dokumentation om klientens situation på AMC utifrån detta samarbete. På AMC har man som målsättning att aldrig fastna i administration och dokumentation.

Man har mycket samarbete med arbetsförmedlingen. Man upplever på AMC att de svaga grupperna inte får plats på arbetsförmedlingen. AMC:s klienter lever inte upp till de krav som ställs på de sökande på arbetsförmedlingen. AMC samarbetar med socialförvaltningen och omsorgen och med flera företag.

Resultat

Uppskattningsvis resulterar insatserna från AMC i att ca 30 % får annan försörjning.

Intervjuer med brukare på arbetsmarknadscentrum

Hinder för försörjningen

Av de fem intervjuade brukarna på AMC upplever tre att deras hinder för annan försörjning än socialbidrag varit drogmissbruk. Två av de intervjuade upplever arbetslöshet som hinder för annan försörjning än socialbidrag.

Målsättning

Samtliga av de intervjuade upplevde att socialtjänsten hade en målsättning med sitt arbete med dem. De som upplevde drogmissbruket som ett hinder såg också att socialtjänsten hade som mål att de skulle bli drogfria och som någon av de intervjuade uttryckte det ”leva ett normalt liv”. Två av de intervjuade sade sig inte ha haft samma målsättning som socialsekreteraren. Det handlade om att man inte var redo att sluta med droger eller att man ville ha annan praktikplats än vad socialtjänsten föreslog. Två av de intervjuade upplevde att de hade samma målsättning som socialsekreteraren hade.

Planering

En av de intervjuade personerna upplevde att socialtjänsten inte hade någon planering för henne överhuvudtaget. Det fanns inget aktivt arbete för att bryta behovet av socialbidrag. Två av de intervjuade upplevde att socialtjänsten hade en plan för hur de skulle få annan försörjning än socialbidrag. Man tycker att det tog lång tid innan socialtjänsten kunde hjälpa dem. Någon gav uttryck för att socialtjänsten alltid hade en planering men att han själv bröt denna och hoppade av olika insatser.

Stöd

Brukarna upplever stödet från socialtjänsten olika. En av de intervjuade har under ca 10 år haft kontakt med socialtjänsten, men har inte upplevt något stöd eller hjälp från socialtjänsten. Familjen har dock fått hjälp att hyra sommarstuga två somrar. Några gemensamma möten med andra myndigheter har inte heller förekommit. Den intervjuade har ringt till sin handläggare en gång per månad och på så vis fått sitt försörjningsstöd. Träffats har man bara gjort sporadiskt.

En annan intervjuad upplever att "socialtjänsten gjorde vad de kunde". Stödet utgjordes av familjehem, behandlingshem och psykologkontakt. En av de intervjuade säger att "innan man gått ner sig får man inget stöd". Han menar att det måste vara mer samhällsekonomiskt att ge stöd innan man gått ner sig för långt. Han upplever också att han fick ett stort stöd av socialtjänsten när han gick på droger och socialtsekreteraren engagerade sig i hans situation.

Krav

En av de intervjuade upplevde inte att det fanns några krav vare sig från socialtjänsten eller arbetsförmedlingen när hon fick försörjningsstöd. Hon säger sig inte heller ha reagerat på detta utan trodde att det skulle vara så.

En av de intervjuade upplevde kraven som för höga. Kravet var att han skulle lämna urinprov 3 ggr/vecka för att kunna påvisa sin drogfrihet. Detta tyckte han var för mycket. En annan av de intervjuade upplevde tydliga krav från socialtjänsten att han skulle delta i verksamhet för arbetslösa för att på nytt kunna få a-kassa. En av de intervjuade uttrycker tydligt: "Socialtjänsten vill att man ska arbeta lika hårt när man har praktikplats och får socialbidrag som när man har lön. Man får göra det tyngsta arbetet när man har socialbidrag".

Rehabiliteringsinsatser

Två av de intervjuade tycker att socialtjänsten reagerar för sent. En av personerna säger: "Man borde få mer stöd innan man går ner sig." Vidare säger man: "Socialtjänsten kunde ha brutit behovet av bidrag tidigare."

En av de intervjuade har upplevt ett starkt engagemang från socialtjänsten under en missbruksperiod då han fick ett stort stöd av en socialsekreterare som bl.a. väckte honom på morgonen.

Samtliga intervjuade personer har haft ett flertal praktikplatser e. dyl. under tiden man har haft socialbidrag.

Två av de intervjuade uttrycker tydligt att de fått stor hjälp via AMC. Dessa personer har fått anställning via AMC vilket de uttrycker har betytt mycket för dem.

Rehabiliteringsinsatserna på AMC har för dessa personer bestått av erbjudanden om psykologkontakt och fysisk träning. Vidare har man fått arbeta i sin egen takt. Några personer vet att det finns hjälp att få på AMC men har avböjt.

Bemötande

Två av de intervjuade upplevde bemötandet från socialtjänstens personal som trevligt och bra. De övriga tre uttrycker bl.a. följande i mötet med socialtjänstens personal: "Jag tycker att man blev bemött som om man vore en dålig människa fast det kanske bara var jag som upplevde det så." "Jag tycker att de ser ner på oss socialbidragstagare. Det är lite upp och ner med trevligheten." "Jag tycker att man får ett stelt bemötande när man kommer till socialtjänsten. De gör så att man får avsmak för att gå dit."

Övrigt

En av de intervjuade menar att socialsekreterarens stöd under en period är det som betytt mest för hans positiva utveckling. En annan menar att ”det är man själv som bestämmer hur man vill ha det, men OSA-arbetet blev en vändpunkt”. En av de intervjuade säger: ”De har ingen förståelse för att man har speciella behov på socialtjänsten, t.ex. att man inte kan gå upp tidigt på morgonen.”

Länsstyrelsens kommentarer

I ett längre historiskt perspektiv kan vi se att ca 5 % av befolkningen vanligen är i behov av socialbidrag eller motsvarande individuellt behovsprövade bidrag. Under 1900-talet har det funnits perioder med lågkonjunktur när behovet har varit större. En sådan period inföll under 1990-talets första år, då behovet av socialbidrag fördubblades.

Trenden bröts 1998. Socialbidragen i riket minskade med 25,4 % mellan åren 1998 och 2002. Socialbidragen sjönk också i samtliga kommuner i Jönköpings län under perioden 1998-2002. Antalet bidragshushåll har minskat i alla kommuner men utbetalt bidrag per hushåll har ökat i åtta av kommuner. Anledningen till att bidragsbeloppen per hushåll ökade i flera kommuner kan vara flera. Det kan vara en indikation på att genomströmningen minskar, att de hushåll som fortfarande behöver socialbidrag har fått svårare att hitta annan försörjning.

I Eksjö minskade socialbidragen i ungefär samma omfattning som i övriga landet under perioden 1998-2002.

Flyktingmottagandet har ökat med 21 % i Eksjö kommun mellan åren 1998 och 2002. Man har startat integrationssektionen som är en specialiserad verksamhet med personal som har kompetens inom området flyktingfrågor. Genom att satsa på integration av nyanlända flyktingar arbetar man för att förebygga försörjningsproblem.

Antalet barnfamiljer som var bidragstagare i Eksjö kommun minskade under åren 1998-1999 och har därefter legat relativt konstant. Många är ensamstående kvinnor med barn. Socialtjänsten har en tanke om att vidta någon speciell insats för denna grupp. Man har funderat på att ge stödjande insatser i form av gruppverksamhet för dessa kvinnor. Länsstyrelsen noterar att det finns ett behov att utveckla arbetsformerna för att stödja dessa familjer.

Det är även positivt att Eksjö tillsammans med angränsande kommuner har tagit fram en handlingsplan ”Att se barnet” vid handläggning av ekonomiskt bistånd.

Gruppen ensamstående män utan barn som uppbär socialbidrag i Eksjö kommun har ökat under tiden 1998-2002 medan gruppen ensamstående kvinnor utan barn har minskat. Även 2003 är ensamstående män klart överrepresenterade i förhållande till ensamstående kvinnor.

Inom AMC vidtas en rad insatser för de ensamstående och arbetslösa männen. Männen är klart överrepresenterade i förhållande till kvinnorna. Det är i första hand vuxengruppen på socialkontoret som remitterar sina klienter till AMC och dessa utgörs huvudsakligen av män med sociala problem. Arbetslösa kvinnor behöver ofta andra insatser från socialtjänsten för att bryta sitt behov av socialbidrag. Ibland kan det exempelvis vara aktuellt med trepartssamtal tillsammans med arbetsförmedlingen för att utreda vilka insatser kvinnan är i behov av. I de

intervjuer som Länsstyrelsen gjort har vi fått uppfattningen att socialtjänsten dröjer lång tid innan sådana samtal kommer till stånd. För den sökande skulle det vara en vinst om socialtjänsten var mera aktiv tidigt i kontakten.

Till AMC remitteras de klienter som inte kan få behövligt stöd genom arbetsförmedlingen. AMC menar att man inte primärt arbetar med att främja annan försörjning än socialbidrag. Man arbetar ur ett mer långsiktigt perspektiv och förbereder klienterna på att kunna få och behålla ett arbete framledes. Erfarenheterna av AMC är goda hos socialtjänsten. Man saknar arbetsplaner för klienterna på AMC. Möjligen skulle man kunna åstadkomma en starkare målriktning och få en bättre struktur med hjälp av arbetsplaner.

Inom ekonomisektionen arbetar man både med internt och externt samarbete för att främja annan försörjning än socialbidrag. Man uppger sig se ett gott resultat när man kan arbeta nära brukarna och ge mycket stöd. Man ger uttryck för att man skulle behöva mer resurser för planering och uppföljning. Utifrån våra intervjuer har vi funnit att det ibland upplevs som oklart för klienten vilken målsättning och planering som socialtjänsten har. Det kan finnas anledning för socialtjänsten att vara tydligare med detta.

För de intervjuade klienter som blivit remitterade till AMC verkar det som om tiden på AMC varit och är den mest betydelsefulla insatsen för att de ska kunna bryta sitt behov av socialbidrag. Då det gäller insatser från socialtjänsten tycker flera av dessa klienter att stöd och hjälp ges för sent. Andra av de intervjuade tycker att de fått god hjälp och gott stöd från socialtjänsten.

Av de sju intervjuade anser fyra att de blivit mycket väl bemötta av socialtjänstens personal. De övriga tre är mindre nöjda.

Det finns flera orsaker till behov av socialbidrag vilka kommunen inte kan påverka. Arbetslösheten är ett exempel, nivåerna i socialförsäkringssystemet och den sökandes arbetsinkomster är andra. Det finns dock en hel del som socialtjänsten kan göra och Eksjö visar flera goda exempel på detta. Kvalificerat stöd till kommunplacerade flyktingar är exempelvis betydelsefullt. Sett i ett gendernperspektiv satsas traditionellt stora resurser på män med stora svårigheter att komma ut på arbetsmarknaden. I dag ser man att kvinnor kan ha andra behov och man har idéer om hur dessa bättre ska kunna tillgodoses. En satsning på ensamstående kvinnor med barn skulle kunna generera positiva effekter även för barnen. Det nyligen framtagna programmet ökar möjligheterna att tillgodose barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Länsstyrelsen har i intervjuerna med brukarna uppfattat att det också hos dem finns ett stöd för att socialtjänsten tidigt i kontakten är aktiv och pådrivande i att arbeta för en annan försörjning.

Litteraturförteckning

Litteratur

Elmér, Åke. *Svensk socialpolitik*. Studentlitteratur 2000

Hjulström, Fredrik. *Socialbidragssamtal - hur kommunikationen fungerat mellan handläggare och sökande vid besök på socialkontor*. C-uppsats, Stockholms universitet, socialhögskolan vt 2003.

Salonen, Tapio. *Välfärdens marginaler*. CE Fritzes förlag 1994

Jonsson, Björn.. *Socialbidrag - ett minne blott*. Magisteruppsats, Socialhögskolan i Lund 1999

Puide, Annika. *Socialbidrag i forskning och praktik*. Centrum för socialt arbete 2000. Gothia förlag

Officiellt tryck

Länsstyrelsen i Kronobergs län. *Långvarigt behov av socialbidrag 1999-2002*

Regeringens proposition 1996/1997:124. *Ändring i socialtjänstlagen*

Regeringens proposition 2000/01:80. *Ny socialtjänstlag mm.*

Socialdepartementet. Ds 1999:54, *Samverkan för fler jobb*

Socialstyrelsen, SoS-rapport 1998:11. *Arbetsmetoder och socialbidrag*

Socialstyrelsen, 2 delstudier. *Biståndsbedömning efter socialtjänstlagens reformering 1998*

Socialdepartementet, Ds 1999:54, *Samverkan för fler jobb*

SOU 1998:161, *På marginalen*

SOU 1999:46, *Ökade socialbidrag - en studie om inkomster och socialbidrag åren 1990 till 1996*

SOU 2001:79, *Välfärdsbokslut över 1990-talet - en sammanfattning*

Svenska kommunförbundet. *Orsaken bakom ekonomiskt bistånd, redovisning av en undersökning 1999-2002*